

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

חללי הנצר האחרון

מטרות

- לעמוד על קשיים של חיילים עולים חדשים במלחמת השחרור.
- להנציח את זכרם של חללי מלחמת העצמאות שהיו נצר אחרון למשפחתם בעקבות השואה.

שלב א' – במליאה

נברר עם המשתתפים, אם מישהו מבני משפחתם היה לוחם בתקופת מלחמת העצמאות. נרשום את שמות האנשים המוזכרים, את ארץ הולדתם ואת יחידת הצבא שבהן פעלו.

גח"ל (גיוס חוץ לארץ)

נספר למשתתפים על חלקם של עולים חדשים במלחמת השחרור: מיד עם סיומה של מלחמת העולם השנייה ועם שחרורם של היהודים ובני העמים האחרים ממחנות הריכוז, העבודה וההשמדה הוקמו מחנות עקורים. ממחנות אלו ברחבי אירופה, החלה להתארגן כבר ב-1945 פעילות יהודית-ציונית, ששיאה היה ערב הכרזת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947. במקביל לניסיונות היהודים-ציונים להפוך את בעיית הפליטים היהודים לגורם במאבק לקראת הכרעה על הקמת מדינה יהודית, החלו כוחות ההגנה לפעול במחנות. בפיקודו של נחום שדמי, מפקד ההגנה באירופה, נוסדה מסגרת גח"ל. במסגרת זו החלה הפעילות גם במחנות העצורים בקפריסין וגם בקרב העולים החדשים שהגיעו כבר אל הארץ מיד עם תום מלחמת העולם. מאלה ומאלה גויסו במהלך מלחמת העצמאות (בשלביה השונים) כ-23,000 לוחמים מקרב שארית הפליטה. מרבית המגויסים שולבו ביחידות הקרביות והיוו כשליש מכוחו הקרבי של צה"ל בתקופה זו.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

שלב ב' - קבוצתי

נחלק את המשתתפים לקבוצות בנות חמישה משתתפים. כל קבוצה תקבל כרטיס משימה.

קבוצה מספר 1 - מפגש ילידי הארץ עם העולים

לצורך הדגמת הקשיים שליוו את מפגש ילידי הארץ עם העולים מאנשי שארית הפליטה, מקור לניתוח חזותי: תמונה מתוך ספר ההנצחה ללוחם ומפקד בפלמ"ח גדעון פלאי, "חברים מספרים על ג'ימי". בספר הוכתרה התמונה בכותרת: "ג'ימי וחברו העולה".

בעקבות התבוננות בתמונה ענו על השאלות:

- מי הוא ג'ימי ומי הוא העולה?
- על סמך מה קבעתם תשובה זו?
- מדוע לדעתכם לעולה אין שם פרטי?

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

קבוצה מס' 2 - מפגש בני הארץ עם עולים משארית הפליטה
לפניכם קטע קריאה מתוך הספר "לטרוון" מאת רם אורן (עמ' 111).

ראוי להדגיש שהקטע הוא עיבוד סיפורי המבוסס על ההיסטוריה ואינו תיעוד היסטורי של שיחה שאכן התקיימה.

"גרישה פלש היה עולה חדש מרוסיה, שמפקד הכיתה שלו, פלמ"חניק צעיר ושחצן, לא הסתיר את סלידתו משיתוף העולים במלחמה. "אנחנו עברנו אימונים, השתתפנו בקרבות", התרעם על גרישה, שדיבר בגאווה על נכונותם של העולים לצאת לקרב, "כדאי שתזכור שאם יש מישהו שיודע באמת איך לעשות את העבודה, זה אנחנו. אתם, העולים החדשים, רק מפריעים לנו כאן". גרישה, שעבר תלאות אין קץ בדרך החתחתים שלו לארץ, נעלב עד עמקי נשמתו. "לא נסעתי לאמריקה", אמר "לא לגרמניה, לא לשום מקום אחר, כי ישראל היא הארץ שלי, הבית שלי. באתי לעזור כאן במלחמה ופתאום לא רוצים אותי. איך אתה לא מתבייש להגיד לי דברים כאלה?" "אני לא מתבייש להגיד את האמת, בשבילי אתם קוץ בתחת". גרישה היה גבר חסון וחם מזג, לא מאלה שיעברו בשתיקה על עלבון צורב כל כך הוא כינס כמה מחבריו העולים וסיפר להם על מה שאמר לו המ"כ".

בעקבות הקריאה ענו על השאלות:

- מהו נושא הוויכוח?
- מהי עמדתם של שני הצדדים ומהם נימוקיהם?
- מהם לדעתכם שורשי המחלוקת (הסיבות להיווצרותה)?
- כיצד אתם מעריכים את התנהגות הוותיקים?

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

שלב ג' – מליאה

דווח הקבוצות

שאלות לדין

- האם יש דמיון בין קליטת עולים אז והיום?
- במלחמת השחרור נהרגו לוחמים רבים ניצולי שואה המוגדרים "חללי נצר אחרון" - כיצד אתם מבינים את המושג?
- כיצד ניתן להנציח את זיכרם של לוחמים אלו?

נסכם:

באתר יזכור נציג בפני המשתתפים את רשימת השמות של חללי הנצר האחרון.
כל משתתף יבחר שם מתוך הרשימה שם של חלל וימלא את הפרטים בהתאם לנדרש בדף התיעוד לזיכרם של חללי הנצר האחרון - "השביל הזה מתחיל כאן..."

להרחבה ולפעילויות נוספות של אגף של"ח וידעת הארץ **לחצו כאן**

שם החייל/ת: _____

ארץ לידה: _____

סיפור חייו/ה וחיי משפחתו/ה בתקופת מלחמת העולם השנייה:

_____

תאריך העלייה לארץ ועיסוקיו/ה לפני המלחמה: _____

_____

מועד נפילתו/ה, וסיפור הקרב בו נפל/ה: _____

_____

מידע נוסף בעל חשיבות בעיניכם: _____

_____

מקום קבורתו/ה בהר הרצל (ציינו אזור, חלקה, שורה) _____

בבית עלמין אחר: _____

_____